

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลบ้านหลวง จังหวัดน่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีความดันโลหิตสูง ชนิดไม่ทราบสาเหตุที่เข้ารับบริการในคลินิกความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลบ้านหลวง จังหวัดน่าน ในระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2548 กลุ่มตัวอย่างเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ใช้การประมาณค่าอำนาจการวิเคราะห์ทางสถิติ (power analysis) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ระดับอำนาจการทดสอบ (power) ที่ 0.80 และขนาดอิทธิพล (effect size) 0.30 จากการเปิดตารางได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 88 ราย (Polit & Hungler, 1999) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. อายุ 18 ปีขึ้นไป
2. ได้รับการควบคุมความดันโลหิตด้วยยาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
3. สามารถอ่านและพูดภาษาไทยได้
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
5. มีระดับความรู้สึกตัวปกติ มีการรับรู้ปกติ ไม่มีปัญหาการได้ยินและการมองเห็น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัย ความดันโลหิตสูง กลุ่มยาที่ใช้รักษาความดันโลหิตสูง จำนวนชนิดของยารักษาความดันโลหิตสูง ระดับความดันโลหิตครั้งล่าสุด โรคประจำตัวอื่นๆ และสิทธิในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล ผู้จัดยา และการมองเห็น

2. แบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับยา ได้แก่ ชนิด กลไกการออกฤทธิ์ และฤทธิ์ข้างเคียงของยา หลักการใช้ยาที่ถูกต้อง วิธีการป้องกันการเกิดอันตรายและการจัดการกับอาการข้างเคียงของยาขณะและหลังรับประทานยา การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการล้ม รับประทานยา และวิธีการเก็บรักษายา ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 22 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง
เห็นด้วย	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง

คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4
เห็นด้วย	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

การแปลผลคะแนนใช้อันตรภาคชั้น (ประคอง กรรณสูตร, 2542) โดยคำนวณค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดแล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มาแบ่งเป็น 3 ช่วงเท่าๆ กัน ซึ่งสามารถแปลความหมายของคะแนนออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ช่วงคะแนน	22.00-44.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับน้อย
ช่วงคะแนน	44.01-67.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนน	67.01-88.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับมาก

ในรายด้านแบ่งการได้รับข้อมูลออกเป็น 3 ด้านได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านข้อมูลเกี่ยวกับยา มีข้อคำถาม 9 ข้อ แบ่งการได้รับข้อมูลออกเป็น 3 ระดับได้แก่

ช่วงคะแนน	9.00-18.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับน้อย
ช่วงคะแนน	18.01-27.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนน	27.01-36.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับมาก

ด้านที่ 2 ด้านข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยา มีข้อคำถาม 7 ข้อ แบ่งการได้รับข้อมูลออกเป็น 3 ระดับได้แก่

ช่วงคะแนน	7.00-14.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับน้อย
ช่วงคะแนน	14.01-21.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนน	21.01-28.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับมาก

ด้านที่ 3 ด้านข้อมูลการใช้ยาอื่นๆ มีข้อคำถาม 6 ข้อ แบ่งการได้รับข้อมูลออกเป็น 3 ระดับได้แก่

ช่วงคะแนน	6.00-12.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับน้อย
ช่วงคะแนน	12.01-18.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนน	18.01-24.00	หมายถึง	การได้รับข้อมูลในระดับมาก

3. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งมีข้อคำถามครอบคลุมพฤติกรรมการใช้ยา 4 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการตรวจสอบยา พฤติกรรมการรับประทานยาถูกต้องตามหลักการ พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้ยาและการจัดการกับอาการข้างเคียงของยาขณะและหลังรับประทานยา และพฤติกรรมอื่นๆ เกี่ยวกับการใช้ยา โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยา 3 ด้าน ทั้งหมด 21 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นการประเมินความถี่ในการปฏิบัติมีทั้งข้อที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ คำถามข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 21 และข้อความหมายที่มีทางลบได้แก่คำถามข้อที่ 10, 12, 16, 17, 18 โดยมีมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติกิจกรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอทุกวันหรือทุกครั้งที่มีกิจกรรม
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างมีปฏิบัติกิจกรรมนั้นไม่สม่ำเสมอ
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นเลย

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อความด้านบวก	ข้อความด้านลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	1
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2	2
ไม่เคยปฏิบัติ	1	3

การแปลผลคะแนนใช้อันตรภาคชั้น (ประคอง กรรณสูตร, 2542) โดยคำนวณค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดแล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มาแบ่งเป็น 3 ช่วงเท่าๆ กัน ซึ่งสามารถแปลความหมายของคะแนนแบ่งระดับออกเป็น 3 ระดับได้แก่

ช่วงคะแนน	21.00-35.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน	35.01-49.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน	49.01-63.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ในรายด้านแบ่งพฤติกรรมการใช้ยาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

ด้านการตรวจสอบยา มีข้อคำถาม 5 ข้อ แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับได้แก่

ช่วงคะแนน	5.00-10.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน	10.01-15.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน	15.01-20.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ด้านการรับประทานยาถูกต้องตามหลักการมีข้อคำถาม 7 ข้อ แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ช่วงคะแนน	7.00-11.67	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน	11.68-16.35	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน	16.36-21.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้ยาและการจัดการกับอาการข้างเคียงของยามีข้อคำถาม 6 ข้อ แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ช่วงคะแนน	6.00-10.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน	10.01-14.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน	14.01-18.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ยาอื่นๆ มีข้อคำถาม 3 ข้อ แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ช่วงคะแนน	3.00-5.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน	5.01-7.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน	7.01-9.00	หมายถึง	พฤติกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้ยาที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมสุขภาพ 1 ท่าน และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้ป่วยความดันโลหิตสูง 2 ท่าน เมื่อผ่านการพิจารณาตรวจสอบแล้วนำมาหาดัชนีตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) โดยแบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาได้ค่าความตรงด้านเนื้อหาเท่ากับ .91 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้ยาได้ค่าความตรงด้านเนื้อหาเท่ากับ .90 ต่อจากนั้นผู้ศึกษานำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาไปทดสอบกับผู้ที่มีความดันโลหิตสูงที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย โดยนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) แบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้ยาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยทำหนังสือขอรับการพิจารณารับรองเชิงจริยธรรม เสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อผ่านการอนุมัติแล้ว ผู้ศึกษาแนะนำตนเองและชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ ของการศึกษาเพื่อค้นคว้าแบบอิสระ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษานี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษานี้ โดยไม่มีผลต่อการให้บริการและการรักษาแต่อย่างใด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิยกเลิกการศึกษาในครั้งนี้ โดยไม่ต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายใดๆ

ในระหว่างเข้าร่วมทำการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเก็บไว้เป็นความลับ ผลสรุปของการศึกษาจะนำเสนอในภาพรวม และนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือแนะนำตัวจากคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านหลวง จังหวัดน่าน แล้วชี้แจงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. เข้าพบหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการศึกษา
3. สํารวจรายชื่อผู้ที่มีความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุจากข้อมูลเวชระเบียนผู้ป่วยเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. เข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตนเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ต่อผู้เข้าร่วมการศึกษา
5. ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการบันทึกคำตอบลงในแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเรียงตามลำดับ
6. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้วผู้ทำการศึกษาตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้เวลารวมทั้งสิ้นประมาณ 45 นาที จากนั้นกล่าวขอบคุณผู้ที่มีความดันโลหิตสูงที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ทำการศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics)
2. คะแนนการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยานำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. คะแนนพฤติกรรมการใช้ยานำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน